

Bruxelles, den 16.7.2018
COM(2018) 538 final

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

om udviklingen af den fælles day-ahead- og intraday-kobling i medlemsstaterne og konkurrencesituationen mellem NEMO'er i overensstemmelse med artikel 5, stk. 3, i Kommissionens forordning (EU) 2015/1222

{SWD(2018) 376 final}

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

om udviklingen af den fælles day-ahead- og intraday-kobling i medlemsstaterne og konkurrencesituationen mellem NEMO'er i overensstemmelse med artikel 5, stk. 3, i Kommissionens forordning (EU) 2015/1222

Indhold

I.	Indledning.....	2
II.	De vigtigste drivkræfter for den fælles day-ahead- og intraday-kobling	3
III.	Sammenfatning af analysen.....	4
IV.	Foreløbige konklusioner.....	5

I. Indledning

Den 14. august 2015 trådte Kommissionens forordning (EU) 2015/1222 om fastsættelse af retningslinjer for kapacitetstildeling og håndtering af kapacitetsbegrænsninger (i det følgende benævnt "forordningen") i kraft¹. I henhold til forordningens artikel 5, stk. 3, skal Kommissionen sende en rapport til Europa-Parlamentet og Rådet i overensstemmelse med artikel 24 i forordning (EF) nr. 714/2009 om udviklingen af den fælles day-ahead- og intraday-kobling i medlemsstaterne med særlig vægt på konkurrencesituationen mellem udpegede elektricitetsmarkedsoperatører (NEMO'er).

I henhold til forordningens artikel 5, stk. 3, skal Kommissionen på grundlag af denne rapport navnlig vurdere, om dispensationen til at opretholde nationale, lovbeskyttede monopoler² eller en medlemsstats fortsatte afvisning af at tillade, at en NEMO, der er udpeget i en anden medlemsstat, foretager grænseoverskridende handel,³ stadig er berettiget. Hvis Kommissionen finder, at dette ikke er tilfældet, kan den overveje at gennemføre passende lovgivningsmæssige eller andre passende foranstaltninger for yderligere at øge konkurrencen og handelen mellem og i medlemsstaterne. Kommissionen skal også evaluere forvaltningen af den fælles day-ahead- og intraday-kobling, med særlig vægt på at sikre gennemsigtigheden af de markedskoblingsfunktioner, som NEMO'erne udfører i fællesskab. Hvis Kommissionen finder, at udøvelsen af de monopolistiske markedskoblingsfunktioner og andre NEMO-opgaver er præget af uklarhed, kan Kommissionen overveje at gennemføre passende lovgivningsmæssige eller andre passende foranstaltninger for yderligere at øge gennemsigtigheden og sikre, at den fælles day-ahead og intraday-kobling fungerer effektivt.

Som et led i overvågningen af fremskridtet med udviklingen af den fælles day-ahead- og intraday-kobling i de seneste år og i overensstemmelse med artikel 5, stk. 3, i Kommissionens forordning (EU) 2015/1222 af 25. juli 2015 om fastsættelse af retningslinjer for kapacitetstildeling og håndtering af kapacitetsbegrænsninger, fremsender Kommissionen denne rapport og det ledsagende arbejdsdokument til Europa-Parlamentet og Rådet. I denne rapport fokuseres der især på konkurrencesituationen mellem NEMO'er, selv om Kommissionen også giver en foreløbig vurdering og evaluering af forvaltningen af den fælles day-ahead og intraday-kobling, der er oprettet ved Kommissionens forordning (EU) 2015/1222 af 24. juli 2015 om fastsættelse af retningslinjer for kapacitetstildeling og håndtering af kapacitetsbegrænsninger, med særlig vægt på gennemsigtigheden af de markedskoblingsfunktioner, som NEMO'erne udfører i fællesskab. En mere detaljeret beskrivelse af Kommissionens vurdering præsenteres i et arbejdsdokument, som ledsager denne rapport⁴. Rapporten foregriber ikke eventuelle fremtidige konklusioner baseret på yderligere erfaringer, navnlig med gennemførelsen af den fælles intraday-kobling.

¹ EUT L 197 af 25.7.2015, s. 24-72.

² Se artikel 5, stk. 1, første afsnit, i Kommissionens forordning (EU) 2015/1222 af 24. juli 2015 om fastsættelse af retningslinjer for kapacitetstildeling og håndtering af kapacitetsbegrænsninger.

³ Se artikel 5, stk. 1, tredje afsnit, i Kommissionens forordning (EU) 2015/1222 af 24. juli 2015 om fastsættelse af retningslinjer for kapacitetstildeling og håndtering af kapacitetsbegrænsninger.

⁴ SWD(2018) 376.

II. De vigtigste drivkræfter for den fælles day-ahead- og intraday-kobling

For at den fælles day-ahead- og den fælles intraday-kobling kan indføres, spiller flere aktører og funktioner en afgørende rolle.

For at kunne indføre fælles day-ahead- og intraday-kobling skal den tilgængelige grænseoverskridende kapacitet beregnes på en koordineret måde af transmissionssystemoperatørerne (TSO). Med henblik herpå skal TSO'erne udforme en fælles netmodel, der omfatter estimer for produktion, forbrug og nettets status for hver time. Den tilgængelige kapacitet bør normalt beregnes i overensstemmelse med den såkaldte flowbaserede beregningsmetode, der tager højde for, at elektricitet kan strømme ad forskellige veje i nettet, og som optimerer den tilgængelige kapacitet i stærkt sammenkoblede net. Den tilgængelige grænseoverskridende kapacitet er et af de centrale input til den videre beregningsproces. I denne proces indsamles alle købsbud og salgsbud i Unionen, og de matches af elektricitetsbørser under hensyntagen til den tilgængelige grænseoverskridende kapacitet på en økonomisk optimal måde. Den fælles day-ahead- og intraday-kobling sikrer, at elektriciteten normalt strømmer fra områder med lave priser til områder med høje priser.

Markedskoblingsfunktionen er en funktion, der tildeles elbørser, dvs. NEMO'er, i henhold til Kommissionens forordning (EU) 2015/1222 af 24. juli 2015 om fastsættelse af retningslinjer for kapacitetstildeling og håndtering af kapacitetsbegrænsninger. Denne funktion bør anvende en specifik algoritme til at matche købsbud og salgsbud på en optimal måde. Resultaterne af beregningen bør stilles til rådighed for alle NEMO'er på et ikke-diskriminerende grundlag. Med udgangspunkt i resultaterne som beregnet af markedskoblingsfunktionen skal NEMO'erne underrette deres kunder om de matchede bud, og elektriciteten bør derpå overføres på tværs af nettet i henhold til resultaterne af den koordinerede kapacitetsberegning.⁵

Af effektivitetshensyn og for at gennemføre den fælles day-ahead- og intraday-kobling snarest muligt, tilskynder Kommissionens forordning (EU) 2015/1222 af 24. juli 2015 om fastsættelse af retningslinjer for kapacitetstildeling og håndtering af kapacitetsbegrænsninger til brugen af eksisterende markedsoperatører og allerede implementerede løsninger, dog uden at udelukke konkurrence fra nye operatører. Kommissionen kan dog, i samarbejde med Agenturet for Samarbejde mellem Energireguleringsmyndigheder (agenturet), oprette eller udpege en fælles reguleret enhed, der skal udføre fælles markedskoblingsfunktioner i forbindelse med markedsdriften af den fælles day-ahead- og intraday-kobling⁶

Med henblik på at fremme gennemførelsen af et velfungerende indre marked for elektricitet og for at sikre optimal forvaltning, koordineret drift og sund teknisk udvikling af elektricitetstransmissionssystemet i Unionen, er et tæt samarbejde mellem TSO'er, NEMO'er og de nationale reguleringsmyndigheder afgørende. Navnlig bør man udnytte de synergier, der opstår som

⁵ Betragtning 4ff i Kommissionens forordning (EU) 2015/1222 af 24. juli 2015 om fastsættelse af retningslinjer for kapacitetstildeling og håndtering af kapacitetsbegrænsninger.

⁶ Betragtning 14 og 15 i Kommissionens forordning (EU) 2015/1222 af 24. juli 2015 om fastsættelse af retningslinjer for kapacitetstildeling og håndtering af kapacitetsbegrænsninger.

følge af projekter vedrørende kapacitetstildeling og håndtering af kapacitetsbegrænsninger, som har bidraget til udviklingen af det indre marked for elektricitet⁷.

III. Sammenfatning af analysen

Hvad angår den *fælles day-ahead-kobling*, dannede den såkaldte "priskobling af regioner", der blev udformet af et regionalt projekt før ikrafttrædelsen af forordningen, grundlag for gennemførelsen af den paneuropæiske fælles day-ahead-kobling. Selv om priskobling af regioner nu anvendes i langt de fleste medlemsstater, opstår der regelmæssigt behov for ændringer af systemet i lyset af den voksende operationelle kompleksitet i de seneste år, og nye ændringer er stadig påkrævede for at gøre priskoblingen af regioner fuldt overensstemmende med forordningen.

I forhold til udviklingen af den *fælles intraday-kobling* er det grænseoverskridende intraday-projekt (XBID) grundlaget for gennemførelsen af den paneuropæiske fælles intraday-kobling i henhold til forordningen. I udviklingsfasen indgår ikke alle TSO'er og NEMO'er i XBID-projektet, men de resterende TSO'er og NEMO'er var allerede inddraget i udviklingen af projektet og tilsluttede sig for at overholde forordningen og planen for markedskoblingsfunktionerne. En sådan tilslutning fik virkning fra lanceringen af XBID den 12. juni 2018 i en første fase i 14 europæiske lande. XBID-projektet vil muliggøre fælles, løbende intraday-handel med en trinvis tilgang i hele Den Europæiske Union.

Hvad angår *konkurrencesituationen mellem NEMO'er* har flertallet af de medlemsstater, der er bundet af forordningen, indtil videre besluttet at anvende en konkurrencepræget NEMO-model, dvs. standardmodellen for NEMO-udpegning som foreskrevet i forordningen. Siden forordningens ikrafttrædelse er antallet af elbørser, der er villige til at være aktive i andre medlemsstater, steget. Imidlertid vil konkurrencen i den fælles day-ahead- og intraday-kobling, når den anvendes, stadig være begrænset på grund af eksistensen af lovbestemte monopoler i flere lande.

Hvad angår *markedskoblingsprojekternes forvaltningsstruktur* havde de eksisterende løsninger (priskobling af regioner og XBID) en særlig forvaltningsstruktur, idet de blev iværksat på baggrund af frivillige tidlige gennemførelsesprojekter, hvor en gruppe af TSO'er og elbørser i fællesskab ledede disse projekter. Kommissionens forordning (EU) 2015/1222 af 24. juli 2015 om fastsættelse af retningslinjer for kapacitetstildeling og håndtering af kapacitetsbegrænsninger fastsætter en generel ramme for dette samarbejde og nogle principper for at undgå forskelsbehandling, samtidig med at udviklingen af de nærmere detaljer om samarbejdet blev overladt til NEMO'erne i samarbejde med TSO'er. Samtidig overdrager forordningen visse opgaver til NEMO'er med at udvikle og drive de såkaldte markedskoblingsfunktioner til den fælles day-ahead- og intraday-kobling. Markedskoblingsfunktionen er ikke en del af NEMO'ernes konkurrencebaserede aktiviteter, men er udformet som en reguleret funktion, der sikrer en effektiv matchning af ordrer inden for og på tværs af budområder for alle NEMO'er i Den Europæiske Union gennem implicit tildeling af overførselskapacitet. Flere komplekse tekniske metoder og vilkår og betingelser skal udvikles og gennemføres af NEMO'er og/eller TSO'er og godkendes af de nationale tilsynsmyndigheder på europæisk, regionalt og nationalt plan for at markedskoblingsfunktionen kan udføre sine opgaver.

⁷ Betragtning 25 i Kommissionens forordning (EU) 2015/1222 af 24. juli 2015 om fastsættelse af retningslinjer for kapacitetstildeling og håndtering af kapacitetsbegrænsninger.

Gennemførelsen af den fælles day-ahead- og intraday-kobling har hidtil været forsinket på grund af en række problemer i forbindelse med forvaltningen, såsom det stigende antal involverede parter, behovet for nye ordninger for omkostningsdeling og omkostningsdækning i overensstemmelse med forordningen samt øvrige forvaltningsspørgsmål, såsom behovet for at finde passende regler for beslutningstagning. Der kan også opstå andre udfordringer, hvad angår effektiviteten i funktionen af algoritmen med det øgede antal NEMO'er, der er kompetente til at udføre disse opgaver, og nye funktionaliteter, der kræves for at overholde forordningen i fremtiden. De nationale myndighedsorganer skal sikre, at NEMO'erne, eller en tredjemand, der har fået denne opgave, er i stand til at kunne udføre markedskoblingsfunktionen i overensstemmelse med de retlige rammer.

En kompleksitet ved gennemførelsen af planen for markedskoblingsfunktionen ligger også i den omstændighed, at i henhold til forordningen er NEMO'er primært ansvarlige for udviklingen af fælles day-ahead- og fælles intraday-koblingsløsninger, mens TSO'erne primært er ansvarlige for beregningen og tildelingen af overførselskapacitet. En klar fastlæggelse af opgaver, ansvar og omkostningsfordeling/omkostningsdækning kan bidrage til at give mulighed for et mere smidigt samarbejde mellem NEMO'er og TSO'er. I dag afhænger de konkrete ordninger af TSO'ers/NEMO'ers forslag og godkendelser på europæisk, regionalt og nogle gange nationalt plan. Den hidtidige erfaring viser, at den retlige usikkerhed omkring spørgsmål som omkostningsdeling eller omkostningsdækning og en manglende harmonisering af regeringsførelsesspørgsmål førte til forsinkelser og betydelig uenighed blandt relevante parter ved flere lejligheder.

Desuden har gennemførelsen af de forskellige *metoder*, der kræves for markedskoblingen, vist sig at være en udfordring. Når der træffes beslutning om dette spørgsmål, er det afgørende at sikre, at NEMO'er behandles på en ikke-diskriminerende måde, og at de nuværende løsninger er i overensstemmelse med kravene i forordningen (eller at de kan udvikles yderligere, så de kommer i overensstemmelse med kravene).

IV. Foreløbige konklusioner

Kommissionens erfaringer med NEMO'ers konkurrence er fortsat begrænset på dette tidspunkt, navnlig på grund af forsinkelser i gennemførelsen af alle de lovgivningsmæssige og tekniske foranstaltninger, der er nødvendige for at muliggøre konkurrence blandt NEMO'er i den fælles day-ahead- og intraday-kobling. De foreløbige, hidtidige erfaringer, navnlig inden for day-ahead-markedskobling, viser, at konkurrencemodellen kunne være gennemført af de fleste medlemsstater i Unionen uden større hindringer. Der er således ingen indlysende grunde til at ændre den i forordningen valgte fremgangsmåde og udelukke konkurrence på dette stadie.

Samtidig og på grund af den igangværende gennemførelse på tidspunktet for offentliggørelsen af denne rapport, og idet NEMO'ernes konkurrence endnu ikke er påbegyndt eller har vist sin fulde virkning i de medlemsstater, hvor der ikke er monopol, træffer Kommissionen ikke nogen specifik beslutning på nuværende tidspunkt, om hvorvidt det er berettiget at afskaffe medlemsstaternes mulighed for at fastsætte et lovbeskyttet monopol. Muligheden for at anvende monopolmodellen og afvise handelsydelse fra en NEMO udpeget i en anden medlemsstat anses stadig for en undtagelse til standardmodellen for konkurrence. Imidlertid hindrer undtagelsen vedrørende monopolbeskyttede NEMO'er i henhold til forordningen ikke, og begrænser på ingen måde, anvendelsen af konkurrencereglerne, der er forankret i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde

(traktaten). Navnlig finder traktatens bestemmelser om konkurrence generelt anvendelse for NEMO'ers adfærd på markedet, herunder risikoen for krydssubsidiering, og en medlemsstats foranstaltning, hvorved NEMO'er tildeles enerettigheder. Derfor, idet der skal sikres ikke-forskelsbehandling og lige vilkår mellem konkurrenceprægede og monopolbaserede NEMO'er, vil Kommissionen i henhold til traktaten og forordningens bestemmelser fortsat overvåge udviklingen af day-ahead- og intraday-markedskobling samt virkningerne af konkurrencen blandt NEMO'er i Den Europæiske Union.

Med hensyn til styringen af den fælles day-ahead- og den fælles intraday-kobling viser den foreløbige analyse af de hidtidige fremskridt, at rollerne og ansvarsområderne for NEMO'er og TSO'er i udviklingen og driften af koblingsløsningerne skal afklares nærmere. Mens forordningen giver NEMO'er hovedansvaret for disse opgaver, bør TSO'er i højere grad inddrages og spille en afgørende rolle med hensyn til tekniske krav vedrørende kapacitetsberegning og -tildeling. Desuden viser erfaringen, at markedskoblingsfunktionen spiller en central rolle for opnåelse af målmodellen og forbedring af NEMO'ernes konkurrence. Derfor ser Kommissionen et behov for at fortsætte debatten om udfordringerne hidtil og evaluere de forskellige muligheder for en potentiel ændring i forvaltningen af markedskoblingsfunktionen.

Kommissionen lægger fortsat stor vægt på at fortsætte arbejdet frem mod oprettelsen af den fælles day-ahead- og den fælles intraday-kobling med henblik på at bibringe yderligere fordele til de europæiske borgere via markedsintegration. Når det drejer sig om fuldt ud at udnytte det potentiale, der ligger i grænseoverskridende handel, er den bedste opskrift stadig fuld og rettidig gennemførelse af forordningen.